

Beretning for Gjern Natur for året 2019

Gjern Natur mistede i 2019 vores mangeårige formand, Søren Peter. Det blev et stort savn for os alle, ikke bare i bestyrelsen, men også for det arbejde, Gjern Natur udfører, idet Søren Peter gjorde en stor indsats for foreningen og overalt var respekteret for sine diplomatiske evner til altid at få tingene til at lykkes på sin stille og rolige facon. Desuden savner vi meget den store kendskab til naturen, som Søren Peter var i besiddelse af.

I Søren Peters fravær trådte vores suppleant, Gunner Skov Jensen ind i bestyrelsen, men da foreningens suppleanter altid har været meget aktive i foreningen, kom vi alt i alt til at mangle en mand. Vi har forsøgt at få arbejdet fra hånden alligevel, og synes også, det i vid udstrækning er lykket for os.

Ved en ny konstituering i maj, overtog jeg så formandsposten indtil der efter denne generalforsamling igen skal være konstituerende møde. Jeg vil gerne takke bestyrelsen for opbakningen og deres positive tilgang til bestyrelsesarbejdet gennem året.

2019 blev et meget aktivt år for foreningen, ikke mindst i lyset af, at vi nu er en forening med knap 350 medlemmer og en sund økonomi. En stor tak til alle vore medlemmer for at støtte op om foreningen, og en tak til lodsejere for et godt samarbejde om stiforløb og adgang til deres arealer.

2019 startede med et samarbejde med Gjern bibliotek, Gjern Borgerforening og Gjern Aftenskole om et foredrag med Jesper Theilgård, hvor emnet var ”klimaforandringer”. **Vi kan, hvis vi vil**, var Jesper Theilgaards klare svar på, om klimaændringerne kan stoppes. Men det kræver mod og ihærdig indsats både fra den enkelte, fra landets politikere og fra verdens politikere.

(24.1 192 deltagere)

I februar afholdt foreningen sin generalforsamling (14.2 60 deltagere) med efterfølgende foredrag om Seychellernes natur.

Som tidligere år har Gjern Natur stået for nogle livestreamede foredrag fra Århus universitet, først et om hvaler og deres adfærd ved Peter Teglbjerg Madsen (12.3) og senere et om ”Vores urolige klode” med Bo Holm Jørgensen (19.3)

I marts var det også tid for en arbejdsdag i Egedalsmosen (16.3). Trods udsigt til regn troppede en del medlemmer op for at hjælpe med arbejdet med at få ryddet uønsket vækst i Egedalsmosen. For efterhånden en del år siden fik Gjern Natur ved medlemmers hjælp ryddet en stor del af området for især birketræer, fyrretræer og pilekrat. Arbejdet skal følges op, da der hele tiden skyder nye skud frem, så bevæbnet med sav, høgenæb og andet værktøj gik medlemmerne i krig, og der blev igen ryddet op i mosen.

Vi har planlagt endnu en arbejdsaften i mosen, nemlig 13. maj, så hjælp os gerne med at få ryddet endnu mere af den fine mose.

Det er blevet tradition, at der hvert år i april afholdes affaldsindsamling i hele vort område. Der blev samlet skrald i store mængder og omkring 225 børn og voksne var i gang. Mange steder meldes om mindre affald i forhold til tidligere år, men med en bibemærkning om, at mange af deltagerne også samler i løbet af året. De fleste steder foregår affaldsindsamlingen i samarbejde med enten lokalråd,

fiskeriforeninger og/eller borgerforeninger, ligesom lokale handlende ofte sponsorerer forfriskninger til indsamlerne.

Meget mærkeligt kan findes efterladt i naturen, årets fund blev i 2019 gjort af Anna Skydsgaard fra Voel, der i Overholt Plantage fandt et mobilt campingtoilet med indhold.

Tak til alle indsamlere for en stor indsats for en renere natur.

En søndag morgen i maj kunne de morgenfriske opleve fuglestemmer sammen med Stinne Aastrup, der efterhånden har besøgt os nogle gange. Turen gik langs Alling Å til Allinggårds parkanlæg, og fuglene var i bedste forårshumør med kvidder og sang. (12.5, 35 deltagere)

I samarbejde med kirkerne i Gjern & Skannerup var der pilgrimsvandring langs Gjern Å og gennem et skovområde til Spejderhytten i Gjern. Det blev en naturvandring til et område, som en del af deltagerne aldrig havde sat deres ben i. (26.5, ca 20)

For et årstid siden fik vi en henvendelse fra en lodsejer i Sorring-området om genåbning af en sti mellem Dybdalsvej og Høngevej. Det projekt har vi arbejdet på gennem året og selv om stien ikke blev på samme sted som den oprindelige, lykkedes det ved hjælp af velvillige lodsejere at få etablere et stiforløb til at binde de to veje sammen. Tager man asfalten til hjælp kan det blive til en rundtur. John Sørensen, Bjarup, fortalte ved indvielsen lidt egnshistorie. Efterfølgende er der opsat en bänk næsten ved toppen af stien, så udsigten kan nydes.

I forbindelse med byfesten i Gjern havde vi i samarbejde med Sankt Hans-udvalget lavet et walk-talk-eat-arrangement, hvor forretten blev serveret på Gjern Hotel før en vandretur ud gennem ådalen og op gennem Troldbjerget førte deltagerne til dessert på golfrestauranten. Hjemturen gik den mere lige vej retur mod Gjern. (21.6 65 deltagere).

En spændende tur til Lille Vildmose i juli (6.7, 45) samlede en busfuld deltagere, hvor man fik en guidet tur i mosen og i vildmosecentret. På egen hånd kunne man så se bl. a. fodring af vildsvinene, ligesom man kunne følge et tårnfalkepar udenfor deres redekasse.

30. juli besøgte vi Janus Sølvsten og hans økologiske grøntsagsproduktion. Her hørte deltagerne om en alternativ dyrknings- og afsætningsform med kunde-bonde-konceptet, mens man fik en rundvisning i markerne.

En alternativ afgrøde – i hvert fald efter danske forhold – var det også, da vi besøgte Moselund vin på Høngevej i Sorring. Her fortalte Harry Skydsgaard, der sammen med to andre driver vinmarken, om produktionen af både rose- og hvidvin. Deltagerne havde også mulighed for at smage den lokaltproducerede vin, hvilket vakte stor glæde. (14.8 50)

For 9. gang var Gjern Naturs medlemmer inviteret på en sejltur på Tange Sø af Ans sejlklubs skipperne. Det er en meget hyggelig og uformel aften, hvor deltagere og skipperne får en god snak om alt mellem himmel og hav. (23.8 33) turen gentages 28.8 2020 og er som altid kun for Gjern Naturs medlemmer. Stor tak til skipperne for dette arrangement.

I slutningen af august (28.8 50) fik vi indviet endnu en sti, som vi havde arbejdet på et stykke tid. I samarbejde med skovejer Christian Als havde vi fået lov at etablere denne sti gennem en del af Store Lyngdal. I forbindelse med arbejdet fortalte Christian Als om en særpræget geologisk formation, som folk fra universitetet havde kigget noget på. Det viste sig så at være en ret gammel seværdighed, idet det var en blotlægning af nogle af de lag af jord, sand, grus mv, som dannede Danmark for mere end 5 mio år siden. Nogle af lagene kan endda være op til 23 mio. år gamle, så det var ret spændende.

Christian Als fortalte selv om skovdriften og historien om Store Lyngdal og om Aage Post, der måtte en tur til Michigan for at erhverve skøde på skoven.

Gjern Natur var i 2019 tilstede ved majmarked i Sorring og til byfest i Gjern i juni og i Voel i september, alle steder med en god snak med både medlemmer og andre naturinteresserede. Tak for gode input og forslag til aktiviteter. Flere steder har der været en lille naturquizz for børn, der meget entusiastisk har besvaret spørgsmål om forskellige dyr og planter.

Her er det Villads, 8 år, der på byfesten i Voel stolt tog præmien hjem

I 2018 havde vi arrangere en bustur rundt i området for at præsentere naturperlerne i vort område. Denne tur blev gentaget i september, og selv om mange af deltagerne har boet her i adskillige år, var der nok alligevel en naturplet eller to, der var nye. (14.9 40).

I samarbejde med biblioteket og Gjern Læser lavede vi en vandretur rundt i Lille Amerika til Gjernhammers bænke. Her læste Stinne Aastrup, der også er bibliotekar, op fra Wilhelm Gernhammers bog om sin opvækst i området. (2.10 22)

Efteråret var også sæson for nye livestreamede foredrag, dels et om Viden om Vand (29.10) og dels et om hvordan is og vand dannede Danmark, (12. 11). Her kunne Nikolaj Krog Larsen bl. a. fortælle deltagerne, at den næste istid først kommer om 100.000 år.

I november (6.11, 185) havde vi besøg af Helle Løvevild Golman, der bl. a. fotograferer til magasinet National Geographic. Sammen med sin mand Uri Golman har de meget til fælles med Gjern Natur: de driver naturbevarelse på verdensplan, mens Gjern Natur nøjes med det lokale. Helle viste mange af parrets fine naturfotos fra mange forskellige egne af kloden, samt fortalte om deres Project Wild.

Udover de mange arrangementer har vi også arbejdet i baggrunden med bestyrelsesarbejdet og i praksis med stipleje. Med 12 stier rundt i området skal der vedligeholdes med maling, nye skilte, piktogrammer, klipning af buske og træer mv. og der er opsat bæk på toppen af Dybdalsstien. Vi har taget en grundig gennemgang af de fleste af stierne i efteråret – de manglende, Gjern Å-stien og en del af Trolbjerg-stien, kommer på listen, når vi igen kan bunde og arbejde nogenlunde tørskoede og malingen igen kan hænge ved træerne i Sønderskoven.

Til at hjælpe os med arbejdet har vi nu anskaffet en kratklipper, der er meget effektiv og terrængående. Den bliver forhåbentlig en god hjælp fremover.

Bag kulissen har vi gennem året desuden arbejdet med et par guidede ture for de Grå Pantere i Silkeborg, en guidet bustur for besøgsvenner fra Ry og Låsby, spejdernes naturhus Gjern, oprettelse af MobilePay, genetablering af cykelruten Gjern tur/natur, stietablering ved Knud's Sø sammen med

Gjern Lokalråd, nyt layout på hjemmesiden, naturpleje på Lille Troldhøj og genfindning af udsigt – mere kommer til foråret.

Desuden har vi deltaget i Silkeborg kommunes workshop om frivillighed i naturen, deltaget i Vores Natur – også Silkeborg Kommune, deltaget i arbejdsgruppe omkring øget biodiversitet på Teglværksgrunden i Gjern. Deltog også kortvarigt i projekt Meet the Locals med fælles markedsføring af naturoplevelser i Silkeborg Kommune samt deltaget i projekt bedre markedsføring af hele området i Kjellerup Tidende i samarbejde med Gjern Lokalråd.

Fremtidige aktiviteter:

I 2020 har vi også en masse aktiviteter, livestreaming, besøg på Frijsenborg Biogasanlæg, affaldsindsamling, arbejdsdag i Egedalsmosen, pilgrimsvandring, besøg på Livø, snapsetur, sejlads på Tange Sø og tusmørketur for at nævne nogle stykker.

Vi har siden foreningens start arbejdet mest med 2 af foreningens grundsten: naturarrangementer og adgang til naturen i form af stiforløb. Nu føler vi, tiden er kommet til den 3. grundsten: naturplejen og derfor har vi – som I bl. a. har kunnet læse i avisen, startet projekt insektvold – et ambitiøst projekt, der gerne skulle give en hjælpende hånd til både insekter og fugle i vores lokalområde.

Gjern Natur ejer ikke jord, så vi er afhængige af velvillige lodsejere, der vil være med i projektet. Derfor havde vi arrangeret et infomøde, hvor Morten DD Hansen fortalte om insekter i naturen og hvordan insektvolde kan gavne naturen. Jagt- og naturkonsulent Hanne Friis Juncher og planteavlskonsulent Erik Pedersen, begge Velas, orienterede om det praktiske i etablering og vedligehold samt om forholdet til forskellige støtteordninger. Så er det vores håb, at nogle landmænd vil være os behjælpelige med at stille jord til rådighed, så voldene kan blive en realitet og en hjælp til naturen.

Vi må sige, vi blev meget positivt modtaget blandt landmænd i området. Lidt under 70 tog imod vores invitation til ovennævnte møde, og efterfølgende var der 17, der allerede nu udtrykte ønske om at støtte op om vores projekt med korte eller længere strækninger med insektvolde. Det er et projekt, der kommer til at løbe over flere år. Gjern Natur hjælper insektvoldene i gang med betaling af græsfrø og såning, for de landmænd, der har lyst.

Det er også meningen, der skal afholdes infomøde for haveejere, så der her kan etableres gode yngle- og levesteder for insekter og fugle. Den 18. marts kommer havearkitekt Laila Sølager med et foredrag omkring mere insektvenlige haver. Så håber vi herigennem, at der også kan skabes gode forhold for insekterne – og dermed også for fugle – i store dele af vort område.

Hvorfor valgte vi projekt insektvold og insekter i haven:

Vi ønskede at lave naturpleje i hele vort område, ikke bare hos en enkelt eller få lodsejere, vi ønskede et projekt, der er relativt let at gå til, et projekt mange kan være med i og et projekt, der kunne startes her og nu, men også strække sig over flere år, samt skaleres op efter ønske og behov. Det er således ikke slut med at lave insektvolde eller insektvenlige haver, bare fordi man ikke er med i første runde. Desuden ønskede vi et projekt, der var synligt, og det må vi sige, vi har fået med omtale i både aviser og radio.

Til orientering gav vores projekt så meget genlyd, at selv P4Østjylland tog kontakt og vi lavede i samarbejde med Kaj Møller, Tvillum, et indslag omkring en kommende insektvold på hans mark.

Med tak for årets gang til alle, ser vi frem til 2020 og det kommende foreningsår.